

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INNOVATSION YONDOSHUV ASOSIDA GEOMETRIK SHAKLLARNI O'RGATISH USULLARI

Vaxabova Gulshan Vafoqul qizi.

O'zbekiston-finlandiya pedagogika instituti

2- bosqich magistranti Samarqand, O'zbekiston

Annotation

This article is dedicated to "Methods of improving preschool children's learning of geometric shapes based on innovative approach". It covers issues such as the differentiation and perception of geometric shapes by preschool children, the formation of ideas about geometric shapes, the shapes of objects, their properties, size, height, width, and height. It is aimed at developing innovative approaches to the formation of mathematical images by improving the methods of learning geometric shapes in preschool children.

Keywords: Geometric shapes, triangle, rectangle, square, sensory education, oval, cube, spatial figures.

Shakl tushunchasining asl mazmuni atrofdagi voqelikning real obyektlari hisoblanadi. Shakl obyektning asosiy ko'rish va teginish orqali idrok etiladigan xususiyati bo'lib, u bir obyektning boshqasidan ajratishga yordam beradi. Insoniyat muayyan obyektlarning shakllarini belgilash uchun standartlar tizimini yaratdi. Bugeometrik shakllar tizimidir.

Geometrik shakllarni guruhlash quyidagicha ifodalanishi mumkin: tekis va hajmli, burchaklari bor va burchaklari yo'q ya'ni dumaloq, tashqi xususiyatlari bilan farqlanadi. Shunday qilib, geometrik shakllar haqiqiy obyektlar yoki ularning qismlari shaklining namunalari, standartlari vazifasini bajaradi. Geometrik shakllar yordamida atrofdagi dunyoni tahlil qilish amalga oshiriladi, "nimaga o'xshash" shakllarning xilma-xilligini tushunish ehtiyoji qondiriladi.

Bolalar geometrik shakllar haqida birinchi ma'lumotni o'yin yordamida oladilar. O'qituvchi geometrik shakllarni to'g'ri nomlaydi, lekin bolalar ularni eslab qolishlariga intilmaydi. Bolalar bu geometrik shakllarni vizual va analizatorlar yordamida tekshirishlari muhimdir. Raqamlarni solishtirish uchun siz qoplama va qo'llash usullaridan foydalanishingiz mumkin, lekin bolalarga geometrik shakllarni juftlik bilan berish juda muhimdir.

Quyidagi shartlarga rioya qilgan holda, maktabgacha yoshdagi bolalarda geometrik shakllar haqidagi g'oyalarni shakllantirish ancha muvaffaqiyatli bo'ladi.

1-shart. Mashg'ulotlarda individual, jamoaviy, guruh kabi turli xil ta'lim shakllarini qo'llash. Ta'limning individual shakli, ya'ni faqat bitta bolani o'rgatadigan o'qituvchi, bu tuzatish choralari ko'rish uchun bo'lishi mumkin. Asosiy maqsad - mustaqil ravishda ham, kattalar yordamida ham vazifalarni bajarishga o'rgatish.

2-shart. O'qitish va tarbiya usullaridan foydalanish, masalan, sodda tajribalar, og'zaki, amaliy o'yinlar, muammoli vaziyatlarni yechish, ko'rgazmali, modellashtirish, mashq kabilar.

O'qitishning yana bir usuli - o'yin bo'lib, u turli xil o'yin turlarining ma'lum elementlarini, o'yin texnikasini sinfda qo'llashni o'z ichiga oladi. Ushbu usullar ko'pincha boshqa usullarni, masalan, ko'rgazmali materiallar, tushuntirishlar, namoyishlarni birlashtirgan holda qo'llaniladi, bolalarda qiziqish, ijobiy his-tuyg'ularni uyg'otadi, o'quv jarayoniga e'tibor qaratadi.

3-shart. Mashg'ulotlarda didaktik o'yinlar, ko'rgazmali qurollar, masalan, obyektlarning modellari, ramziy tasvirlar yoki atrofda voqelikning obyektlari va hodisalari kabi didaktik materiallar majmuasidan foydalanish.

Geometrik figuralarni ko'rib chiqish va solishtirish ma'lum tartibda amalga oshiriladi; Nima bu? Qaysi rang? Qanday o'lcham? Farqi nimada? Raqamlar qanday o'xshash?

Bunday aniq tartib bolalarni geometrik figuralarni izchil ko'rib chiqish va tekshirish, bir xil belgilarga ko'ra taqqoslash, muhim xususiyatlarni ajratib ko'rsatish va muhim bo'lmagan xususiyatlardan mavhumlikni o'rgatadi. Geometrik figurani ushlab ko'rish va ko'z bilan ko'rish shaklni idrok etishni yaxshilaydi. Bolalar modelni barmoq uchlari bilan his qilishadi, uning konturini aylantiradilar. Modelni tasvirlash uning yuzasida qo'lni harakatlantirish bilan yakunlanadi.

Bilimlarni mustahkamlash va aniqlashtirish uchun ular raqamlarni ko'paytirish bo'yicha turli xil topshiriqlarni beradilar. Bolalar qog'ozdan tekis figuralarni kesib, plastilindan uch o'lchamli figuralar yasaydilar, figuralarni o'zgartiradilar, ular orasidan boshqalarini ajratib oladilar. Geometrik shakllarni chizishda mashqlardan foydalanish bola idrokini kengaytirishga xizmat qiladi. Doira va oval shakllarni chizishdan oldin, siz bolani kvadratga doira, to'rtburchaklar ustiga oval shakl qo'yishni taklif qilishingiz mumkin, so'ngra kvadratdan doira va to'rtburchakdan oval shaklni kesishingiz mumkin - bu bolalarga nima ekanligini tushunishga yordam beradi.

Bundan tashqari, bola geometrik shakl bilan tanishishni boshlaydi, uni o'ziga ma'lum bo'lgan obyektning o'ziga xos figurasi bilan aniqlamaydi, balki uni ikkinchisiga o'xshash deb qabul qiladi: shuning uchun biz buni shaklni tasavur qilish jarayonining boshlanishi deb qabul qilishimiz mumkin.

Obyektiv va geometrik shaklni idrok etish qobiliyatini rivojlantirish jarayonida maxsus dialektikaga duch keladi: birinchidan, geometrik shakl ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, bola geometrik shaklni o'rganayotganda, allaqachon aniqroq geometrik shakl yordamida shaklni aniqlay boshlaydi.

Maktabgacha yoshda rang tushunarli, lekin ayni paytda geometrik shakl mavjud emasligi sababli, bu yoshdagi bolalar bilan ishlashda rangning samaradorligini qo'llash kerak; o'qishni o'rganish va keyinchalik geometriya tamoyillarini o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan shakllarni o'rganishga e'tibor berish kerak.

Geometrik shakllarni o'rganishning 4 usuli mavjud: teginish, tekshirish, tekshirish va teginish, manipulyatsiya. 2 yoshda eng yuqori natijalar oxirgi variantda kuzatiladi, 4 yoshdan keyin - birinchi variant, ehtimol, bolalarda teginish qo'shilishi bilan ma'lumot o'xshash shakllarni aralashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Geometrik figuralarning shakllari haqidagi bilimlarni mustahkamlash uchun maktabgacha yoshdagi bolalarga atrofda narsalardan doira, uchburchak, kvadrat topish taklif etiladi, masalan, ular "Olma qanday geometrik shaklga o'xshaydi?" degan savolni berishadi. Bolalarga

rasmlar tarqatiladi, ularda o'qituvchi tomonidan ko'rsatilgan raqamni topish kerak. Keyin, bolalar o'zlari topganlarini nomlashadi.

Shuningdek, bolalarda e'tibor va tasavvurni rivojlantirish uchun geometrik shakllar haqidagi bilimlarni mustahkamlash uchun mashg'ulotlarda ham, bo'sh vaqtingizda ham "Geometrik mozaika" o'yinidan ham foydalanishingiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Белошистая А. В. Формирование и развитие математических способностей дошкольников: Вопросы теории и практики: Курс лекций для студ. дошк. факультетов высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 400с.
2. Щербакова Е.Н. Теория и методика математического развития дошкольников. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», - 2005.-392с.
3. Дошкольник изучает математику: Как и где? /Сост. И общ. ред. Т.И. Ерофеева. - М.: Издательский дом «Воспитание дошкольника», 2002.
4. Петрова В.Ф. Методика математического образования детей дошкольного возраста / Каз.федер.ун-т. – Казань, 2013. – 203 с.